

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län****Datum:** 2003-04-02**Områdesnummer:** NRO 20 030**Områdesnamn:** Haftahedarna**Kommun:** Malung (2023), Vansbro (2021)**Kartblad:** 13DSO, 12DNO**Area:** 2404 ha totalt, varav 2340 ha utgörs av land, 64 ha av vatten.**Naturgeografisk region:** 30 a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden**Agrara kulturlandskapsregioner:** Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder**Landskapsformer:** Vågig bergkullterräng**Riksvärde:**

Dyner, ås, meander		
Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora
Äng		
Myrkomplex	Svagt välvd mosse	
	Topogent kärr	
	Mosse av nordlig typ	
	Sträng-flarckärr	
	Flora	
	Fauna	

Värdeomdöme: Haftahedarna utgör landets enda större dynfält ovan högsta kustlinjen, som är beläget söder om polcirkeln. Området är av stort geologiskt värde och anses vara nyckelområde för utforskningen av isavsmältningens mekanik.

Över hela området finns ett stort myrkomplex. Svagt välvd mosse och topogena kärr kan nämnas bland ingående myrtyper. Området har stora botaniska och ornitologiska värden. Bland de ingående myrtyper märks topogena kärr,

strängflarkekärr och mosse av nordlig typ.

Vimyran: Ett omväxlande och till större delen orört myrkomplex med såväl geologiska, floristiska som ornitologiska värden, klass I i våtmarksinventeringen.

Svensmyran: Ett stort, sjörikt myrkomplex dominerat av kärr, främst artfattiga mjuk- och fastmattor. Ornitologiska värden. Hög representativitet och värderat till klass I i våtmarksinventeringen.

Bosarflötten är ett varierat myrlandskap med stora myrar av olika typ där bl.a. gölriska mossar och lösbottenkärr i flarksystem bör nämnas. Områdets biologiska värden ökar även med förekomst av sumpskogar och den högt värderade, meandrande Granan. Myren är värderad till klass I i våtmarksinventeringen. Det ornitologiska värdet torde vara högt. Rullstensåsar i anslutning till och även inom området.

Norra Brudskogen är den bäst bevarade fäboden i kommunen. Dess botaniska värde är mycket högt tack vare den långa, oavbrutna hävdhistorien. Dagens djurhållning är tillräcklig för att bibehålla en god grässvål och är avgörande för den positiva upplevelsen av fäboden. De höga kulturhistoriska värdena har medfört att fäboden utpekats som riksintresse för kulturmiljövården.

Huvudkriterier: A, C, D

Stödskriterier: Storlek, mångformighet, representativitet, raritet, nyckelområde, funktion, kontinuitet.

Förutsättningar för bevarande: Värdet kan påverkas negativt av schaktningar, ej naturanpassat skogsbruk och skogsgödsling. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzon bör ej utföras.

Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt och att terrängfordon inte används på myrarna.

Kulturmarken bevaras genom fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Kulturmarkens värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar.

Säkerställande: Med stöd av MB 7 kap 28 § har natura 2000 området SE0620103 Haftahedarna inrättats för de delar av riksintresseområdet som ligger i Malungs kommun. Området omfattas av MB 4 kap 6 §.

Områdets huvuddrag: Haftahedarna utgörs av en vidsträckt isälvsavlagring intill Västerdalälven vid Äppelbo. Området är till stora delar ett isälvsdelta som inte byggts upp vid den dåvarande havsstranden som t ex Moradeltat. I stället

har avsättningen utformats som ett randdelta, en god bit ovanför högsta kustlinjen, eventuellt i den sk Äppelboissjö. Nordvästvindar har sedan omlagrat delatytan och blåst samman flygsand och flygmo i dynryggar så att ett mycket värdefullt dynfält bildats. Dynfältet är landets enda större sådant ovan högsta kustlinjen, söder om polcirkeln. I områdets västra delar löper en rullstensås tillhörande den långsträckt Malungsåsen. Norr om Åstjärn bildar åsen ett åsnät med närmare tjugo meter höga ryggar. Den meandrande ån Granan rinner genom de sydöstra delarna av området.

Stora delar av fältet täcks av vidsträckta myrmarker. Myrarna är omväxlande med både mossar, kärr och välutvecklade system av strängar och flarkar. Området är en värdefull skogs-myrmosaik med botaniska värden. Ett flertal av områdets myrar är dock påverkade av dikningar. Här nedan följer en mer noggrann beskrivning av de olika myrarna:

Haftaskölen-Vimyran: Ligger i ett barrskogslandskap av friska och torra ristyper. En stor ås med torr ristyp och tallskog begränsar myren i väster. Små åsar dyker här och var upp ute i myren. I öster och sydost rinner den meandrande Lill-Granan som dränerar myrens östra delar. Myren dräneras i övrigt av stora dråg mot norr och nordost till Dalälven. Myren kan delas in i några hydrologiskt avgränsade delar. Granukölen som dräneras direkt till Lill-Granan och som domineras av skogskärr och några öppna mossar. Lill-Granan omges av sumpkärr och sumpskog. Den övriga myren kan delas in i en östlig och en västlig halva åtskilda av en getryggsformad rullstensås. Den östra halvan med Lomtjärnmyran och Bröstmyran dräneras via breda dråg med lösbottnar åt nordost. Myren domineras här av stora mjukmattemossar och -kärr. I kanterna finns tallmossar av hjortrontyp och på några håll också välavgränsade risomossar med gölsystem. Mot kanterna finns tallrisomossar och mossar av hjortrontyp och även en del skogskärr och sumpskog. Den starkt järnockraförande Vimyran rymmer en mycket speciell flora, med ovanligare arter som tvåblad, kärrull och myrbräcka. Den sistnämnda växer här på dess enda kända lokal i länet. Myren hyser även en intressant mossflora med ett flertal sällsynta arter.

Svensmyran: Ett stort myrkomplex på en myrrik, svagt undulerande barrskogsplatå mellan Västerdalälven i norr och ett bergkullandskap i söder. I öster gränsar den till den stora Bosarflötten och i norr till Haftaskölen. Myrsystemet hör till Liss-Granans vattensystem och rinner till den bäck som ligger öster om myren via ett antal mindre bäckar. I väster gränsar myren mot några nordliga utlöpare, N och S Klinten, av bergkullandskapet i söder. Myren domineras av kärr men mossar är vanliga i lägen som avskiljs av bäckarna. Den fattiga övergångstypen mellan mjukmattekärr och mosse är vanlig. Kringelmyran i söder utgörs av ett blandmyrdråg med lösbotten eller vattenfyllda flarkar mellan risomossesträngarna. Mot sidorna sluter sig strängarna till risomosse. Stort antal tjärnar. De nordliga delarna präglas av mjukmatte och fastmattekärr med ett stort, strängrikt dråg på själva Svenmyran.

Bosarflötten är ett stort myrkomplex på ett svagt böljande barrskogsbevuxet landskap mellan bergkullandskapet i söder och Västerdalälven i norr. Myren genomdras av flera välutbildade åsar och uppdelas av dessa i bl.a. de västliga myrarna Slihällmyran, Vasseln och Rismyren utmed den lilla Vallsbäcken. I

öster delas den på liknande sätt in i Väster- och Öster-Bosarflötten. Den östra delen dräneras dels via den meandrande Granan i sydöst och dels via ett antal småbäckar och Liss-Granan i nordväst till Västerdalälven. Barrskogarna är främst av frisk ristyp. Torrare ristyper uppträder på åsarna. Myrkomplexet byggs upp av ett antal, från varandra ganska väl åtskilda delar med specifik myrvegetation. Blöt myrvegetation dominerar myrbilden med lösbottenkärr och gölriska mossar. Inslaget av tjärnar är dessutom stort vilket ökar områdets blöthet. Sumpskogar finns i ganska stor omfattning i anslutning till myren. Längs Granan och Vallsbäcken i söder utbreder sig stora sumpkärr med övergångar till barr- och lövskogskärr. Korsflötten i öster präglas av blöta dråg vilka dränerar Bosarflötten mot öster. Här finns också stora sumpskogar. Östra Bosarflötten domineras av vidsträckta lösbottenkärr med viss strängbildning. Jofflokmyran är en lösbottenrik mosse innestängd av små åsar vilka orsakat myrens säregna form och lösbottnar. Väster-Bosarflötten är likaså en mycket blöt myr med mellanting mellan kärrets och mossens lösbottnar. Mot kanterna dominerar här rismossar i en bård. Mot norr övergår myren i stora mjukmattemossar utan rismossesträngar. Gäddjärnsmyran präglas av en lösbottenrik rismosse i väster och dråg med mjukmattekärr, ställvis blötare mot norr. Myrarna längs Vallsbäcken i väster, väster om den stora åsen, präglas av dråg med fastmattekärr som mot sidorna övergår i barrskogskärr. Vid Vasseln utbreder sig ett stort, strängrikt lösbottenkärr. Här finns också en gölrisk rismosse. Slihällsmyran byggs upp av rismossar med inslag av små, låga åsar. Myrens uppbyggnad med dominans av blöta myrtyper gör att den har höga ornitologiska kvaliteter.

Granan har ett starkt meandrande lopp och här finns en god bäverstam samt är av visst intresse ur fiskesympunkt.

Norra Brudskogens fåbodställe ligger på ca 375 m ö h i en mycket brant sluttning åt öster. Från fåboden är utsikten vidsträckt över Granans dalgång och på andra sidan denna kan Södra Risåsens fåbodar skönjas. Inom fåbodtåkten finns både gamla lindor och slättermark. Den övre delen betas idag, medan vall och brant hackslog i den nedre delen ännu delvis slås. Runt fåboden har hyggen öppnat skogen på senare år, men rester finns i Knösarnas brant av den gamla fuktiga granskog som vuxit runt fåboden. Här finns talrika spår av fåboddriften, dels i form av betesspår, små åkerlyckor och dylikt, dels i form av ristningar på stenblock efter vallkullor. Skogen har botaniska värden, exempelvis påträffas kambräken och lunglav. Sluttningsförhållandena gör att vegetationen är varierande i fuktighets- och näringshänseende. Dock överväger en ganska artfattig gräshed av stagg- eller krustäteltyp. Fjälltimotej, pillerstarr, mattlumner och kattfot är intressantare inslag. Smärre partier med örtrik staggshed eller dito friskäng påträffas även. De branta slätterängarna i nedre delen har en värdefull artrik vegetation med bl.a. slätterfibbla. Tidigare växte här rikligt med brudsporre men enligt uppgift utrotades denna det år som en stor fårflock betade på vallen. Lindorna är rikligt bevuxna med harstarr samt inom vissa ytor med lentåtel.

Anmärkningar: Haftakölen och Basarflötten har VMI-id: 13D0J01 och 13D1I07. Delar av komplexet har utsatts för dikningar och avverkningar, merparten är dock orört.

Svenmyran har VMI-id: 13D0I01. Påverkan av någon vinterväg, i övrigt orörd.

Referenser:

- Bergqvist, E, 1981: *Svenska inlandsdyner. Översikt och förslag till dynreservat*. SNV, PM 1412.
- Bratt, L, Ljung, T, 1993: *Dalarnas ängar och betesmarker*. Länsstyrelsen Dalarna, 1993:1.
- Bratt, L, Rafstedt, T, 1990: *Våtmarker i Kopparbergs län*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län 1990:2.
- Olsson, G, 1964: *Rullstensåsarna och deras utnyttjande i Kopparbergs län*. Länsutredning för Kopparbergs län.
- Rynéus, T, 1986: *Översiktlig naturinventering för Vansbro kommun*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län, N 1986:1.
- Rynéus, T, (o medarb.), 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län 1988:1.
- Sjörs, H (o medarb.), 1973: *Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län*. Växtekologiska studier, 3.
- Svenson, S-Å, 1984: *Översiktlig naturinventering för Malungs kommun*, Länsstyrelsen i Kopparbergs län, N 1984:1.
- Länsstyrelsen Dalarna, 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Dalarna*. Länsstyrelsen 1994:1.
- Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.
- Löfroth, M, Lonnstad, J, 1994: *Myrskyddsplan för Sverige*. Naturvårdsverket.